

Pred slomom rudarskoga štrajka u Engleskoj.

Rudarski radnici, pritisnuti nevoljom i uplašeni bezizglednošću daljnega štrajka, vraćaju se u sve većim masama na rad. Tako je u velikim radničkim srezovima, kao u Westmidlandu, uspjelo, da se produkcija ugljena normalizuje. Već od ponedjeljka stoji 85 procenata radnika u poslu, a obnova rada je osigurana i u onim krajevima, gdje je generalni sekretar rudarskih sindikata Cook držao velike propagandističke skupštine. Gotovo u svim srezovima došlo je do sporazuma rudara i vlasnika rudnika na bazi osamostaloga radnog vremena. „Morning-post“ piše, da se posljednji tjedan vratilo na posao 35.000 radnika. Radnicima zaista i nije preostao drugi izlazak, nego da se nagode sa vlasnicima, jer se za sada radi ni o čemu manjemu, nego o spasavanju samih rudarskih organizacija. Izgleda, da je generalni sekretar Cook to i sam vidio, a kako mu je utjecaj među radnicima počeo padati i kako je postojala mogućnost, da se cio rudarski sindikat slomi, shvaćajući je i promjena njegove dosadašnje politike. Vođe, sve kad bi i htjeli, ne bi više mogli da spriječe povrćanje na rad u izvjesnim okružjima. Iz svih dijelova zemlje dolaze vijesti o separatnim sporazumima između rudara i vlasnika.

Međutim nije vlada posljednjih dana mirovala. Ministar predsjednik Baldwin izjavio je, da vlada ni uz

kakve okolnosti ne može dalje davati finansijsku pomoć porodicama štrajkujućih radnika. I ako ova vlada izjava ne znači uplitanje u same pregovore, ipak je ona bila od zamašnog utjecaja na radničko držanje.

No najviše na preokret u štrajkaškoj krizi nijesu toliko djelovale ispražnjene kase rudarskoga saveza ni separatni ugovori između radnika i vlasnika, koliko opće ekonomske posljedice teške krize posljednjih mjeseci. Službena trgovinska statistika pokazuje najbolje, koliko je cijela trgovina Velike Britanije trpjela od štrajka. U julu je uvoz ugljena iznosio 19.157 tona u ukupnoj vrijednosti od 4.157.995 funti šterlinga, dok je u julu prošle godine iznosio samo 1.280 tona (418 funti). No spao je strahovito i izvoz. U julu ove godine izvezeno je samo 7.380 tona ugljena, dok je u istom mjesecu prošle godine izvezeno 4.442.256 tona za cijenu od 4.465.092 funti. Za svih sedam mjeseci ove godine izvezeno je 18.977.000 tona ugljena, u vrijednosti od okruglo 17 milijuna funti, a lani je u istom razdoblju izvezeno oko 30 milijuna tona u vrijednosti od 31 milijuna funti. Međutim ne samo bilanca ugljena, nego i cijela trgovačka bilanca u prvih sedam mjeseci ove godine završava sa velikim gubitkom: Sve industrijalne grane, a naročito vunena i pamučna industrija nalaze se na gubitku.

Fijasko radićevaca u Salima i Velom Ižu.

Napadaj na Papu, popove, Orlove. — Prijetnje sa Mexikom.

SALI.

17. t. mj. dođoše u svom motoru k nama iz ista radićevski vođe gg. J. Drezga, dr. M. Kožul i narodni poslanik HSS, R. Bačinić. Ljudi čekali i ministra dr. Nikića, ali ga ne dočekali. Zauzavili su se kod nas samo 2-3 sata.

Održali su pouzdani sastanak HSS, na kojemu je bilo radićevaca (ili nikićevaca) na broju 24. Ostalo su bili pučani, koji su došli na sastanak, da čaju, što li će sve ta gospoda da drobe. Sve nas je iznenadilo, da se Stipa (Stjepana Radića) ni spominjalo nije. Najprije ode republika, a za njom eto i Stipa! Zatim su počeli govoriti proti pučanima, Orlovima, gradnji mjesnoga Hrv. Kat. Doma te o svemu i svacemu. Dakako da su se očešali i o popove, a nijesu ni Pape pustili na miru. Ta velika hrvatska gospoda napali su Rim i protestirali, što Papa nije Hrvat. (Valjda se nadaju, da bi tada kao od njih nosio lijevu, kad su ministarske stolice nestale, dućani slabo nose, a advokatura ne slavi čovjeka, koliko bi on htio!) Najveći su im trn u oku Orlovi. Na uje su noći okružnog sleta Kresimirovog orlovskog okružja sasuli svoj pravdani gnjev! Govorilo se i proti crnoj internacionali Rima i t. d. To tako su toga nadrobili, da se malo čega više sjećam. Svakome je palo u oko to, što su rekli: Sadašnji mladi

popovi jesu Hrvati, a stari su to bili (Duga će im pak pat reći, da su bili crno-zuti!) Čak su se stali i groziti: Nemojte dirati u osinjak — rekli su Orlovima i pučanima — jer lako da vam bude, kako i u Mexiku! — Ej gospodol! Mi se Mexika ne bojimo. Bili smo mu na vratima u g. 1925., pak i da uđemo u nj u jednoj od nastajnih godina, ne bi bilo najveće zlo... Mexikom se katolici diče!... No rupa Hrvata čini, da se crvenili... Pučanin.

VELI IŽ.

18. t. mj. posjetio nas je naš zastupnik gosp. Rude Bačinić i društvu dra Kožula, načelnika grada Šibenika, i gosp. Drezge, trgovca u Šibeniku. Gosp. Bačinić brzojavno je najavio svoj dolazak, e da ga narod u što većem broju dočeka. Jadnik, alaj se prevario! Treba priznati, da je na izborima za skupštinu palo u Radićevu žaru barem 120 kuglica od izbornika Velog Iža. Radić je dakle imao ovdje ljepi broj svojih pristaša. No narod, koji ima svoju Citaonicu, te prati revno dnevnu politiku, otvorio je oči, te je sam — bez agitacije — uvidio, koje blagodati imamo od Radić-Pašičeve koalicije. Uvidio je, da niti jedno obećanje, dano narodu, nije Radić ispunio. Stoga je gosp. Bačinić kao radićevac počeo na Velom Ižu ono, što je Radić u narodu sijao. Dočekao ga je naime na

obali samo jedan njegov pristaša i nešto ženskoga znatiželjnoga svijeta.

Uljarska zadruga mu je ustupila svoju dvoranu, da tu održi sastanak. Sastanku je prisustvovalo 20 muških i ženskih osoba. Govor gosp. Bačinića trajao je 10 minuta. U govoru je istaknuo, da je isposlovao od vlade 10.000 dinara za popravak škol. zgrade, i ako ga općina nije za to molila, niti se zato interesirala. Zamjerio je, što nije vidio u dvorani gosp. načelnika, koga je, čini, podigla na to mjesto hrv. seljačka stranka. Međutim neka znade gosp. Bačinić, da je općinska uprava predala vlastoručno molbu Velikom Županu, kad je u rujnu prošle godine posjetio ovo selo. U toj molbi istaknute su sve potrebe mjesta, kao i ona o popravku škol. zgrade. Nadalje neka znade gosp. zastupnik, da

su općinari općine Velog Iža izabrali za načelnika gosp. Ivana Draškovića, jer su bili uvjereni, da biraju čovjeka, koji će sve svoje sile uložiti za dobrobit općine. U tome ih nije ništa smetalo, što je on pristaša hrv. pučke stranke, jer ovdje nije igrala ulogu partija, nego sposobnost i poštenje. Na koncu svoga govora obećao je gosp. Bačinić, da će još jedamput doći te se nada boljem dočeku.

Preporučujemo gosp. Bačiniću, da će bolje učiniti, ako uopće više amo ne dođe. Dosta je Radićeva stranka izvarala narod. Naš je narod bistrer pameti, te ne dopušta, da ga se vodi poput krda ovaca. Naš narod je hrvatski, ali i katolički, i njemu pripada mjesto samo u stranci, koja je hrvatska i ujedno katolička, a to je Hrv. Pučka Stranka.

Pučanin.

Dalmatinski radikali za prekid odnosa za HSS.

23. t. mj. održan je u Splitu sastanak dalmatinskih radikala, kojemu je sudjelovalo oko 170 delegata. Glavnu su riječ vodili na ovom sastanku dr. Uroš Desnica i dr. Melko Čingrija. Na sastanku su jednoglasno prihvaćene dvije rezolucije.

Prvu, političku, zahtijeva, da se revidira odnos sa HSS u pitanju sprovođenja sporazuma. Vodstvo HSS da ide za demoralizacijom države, boljševizacijom zemlje i krutim plemenskim separatizmom. Radićeva stranka sasvim je nepodesna za sporazum i svaka druga bila bi podesnija. Čak bi bilo bolje preći i u opoziciju negoli dijeliti vlast sa strankom, koja ovako sprovodi sporazum. Dalmatinski radikali spremni su povući krajuje demokracije, ako se

ovo njihovo stajalište u vodstvu partije ne uvaži i ako radikali ne prekinu svaku vezu sa vodstvom HSS.

Druga rezolucija, o agrarnoj reformi, zabacuje sasvim projekat radićevca dra Šibenika. Traži, da ga vlada odbije i čim prije dade izdati novi projekat po odjeljenju B stola sedmorice u Zagrebu. Projekat dra Šibenika da znači katastrofu za cio jedan stalež. Rezolucije su poslale g. Pašiću i vodstvu stranke. Sa sastanka poslan je i brzojavni pozdrav g. Nikoli Pašiću.

Ne udovolji li vodstvo stranke ovim zahtjevima dalmatinskih radikala, misli se, da bi veća grupa radikala iz sjeverne Dalmacije sa drom Desnicom na čelu prešla k Pribićeviću u samostalnu demokraciju.

Novi Radićevi demantiji i kapitulacije.

Iz Tuzle, gdje mu se dogodio poznati malneur, Stjepan Radić je posao u Beograd. Tu je morao ponovno da proguta gorku pilulu, koju si je ustalom sam pripraviio.

U zadnje doba je naime, Stjepan Radić u svim skupštinama, u svom „Domu“ i posvuda, gdje je samo mogao, zestoko napadao radikalskoga prvaka dra Lazu Markovića. Radić je tada tvrdio, da s drom Markovićem ne će poći u Ženevu, jer da tobože on ne može da bude delegat skupa sa drom Markovićem. Međutim se prošlih dana u ministarstvu vanjskih posala održala sjednica naše delegacije za Ženevu. Na njoj se govorilo o tehničkoj strani odlaska naše delegacije u Ženevu i još utvrdilo, da dr. Laza Marković svakako ide u Ženevu kao delegat. I Stjepan Radić može da pođe, ako hoće. Ako pak radi dra Markovića ne će da ide, namjesto njega odredit će se drugi delegat. Jer je pak Radiću mnogo do toga, da pođe u Ženevu, morao je konačno pristati, da pođe tamo u društvu sa drom Lazom Markovićem. Tako je naša delegacija za Ženevu definitivno sastavljena. Vođa delegacije je dr. Nikić, prvi delegat dr. Laza Marković, drugi delegat pak Stjepan Radić. Tim trima delegatima dodijeljeni su kao pomoćnici još neki eksperti.

Radić se požurio, da o svojoj skupštini u Tuzli izjavi, da su novinska izvješća, kao da bi bio napao radikale, netočna, te je po svom starom običaju sve demantirao. Nadalje je izjavio, da nije prestao da govori radi demonstracija, nego da je pobjegnulo, jer je doznao, da skupština prisustvuju četiri čovjeka, koji ga namjeravaju ubiti. Šteta, da ih nitko drugi nije vidio ni toga zabilježio. Što se pak tiče njegova spora sa drom L. Markovićem izjavio je novinarima, da se na konferenciji u ministarstvu vanjskih posala, kojoj je prisustvovalo dr. Nikić, dr. Marković i on, utvrdilo da uopće nije bilo nikakvog spora među njima, da su najbolji prijatelji, da su se poljubili i da vlada među njima najljepši sporazum i najbolje suglasje. Pa da mu se ne nasmiješ?!

Štednja u Francuskoj.

Pariski „Matin“ konstatira, da je trgovačka bilanca u posljednjim mjesecima dana znatno olakšana. Vladine mjere za ublaženje trgovačke bilance imale su uspjeha. Drži se, da će do kraja godine izvoz porasti prema uvozu za 200 milijuna franaka. Tome će najviše pridonijeti povisivanje carinskih taksa na uvoz. Osim toga izgledi za državni budžet vrlo su povoljni. Prema izvještaju pojedinih ministara do kraja godine uspjeh će vladi, da snizi administrativne troškove za 500 milijuna franaka.

Veliko Orlovko slavlje u Salima.

Potreba i širenje orlovske misli.

Orlovska je misao uprav ono, što je falilo našoj omladini, koja se u poslijeratnoj atmosferi našla na moralnoj raskrsnici, i za čim je ona u svojoj plemenitosti, pa i nesvjesno, žudjela, uvjereni, da joj treba nešto, što će joj dati podstreka u svemu, što je lijepo i plemenito. I netom je došla orlovska misao u naše krajeve, po svim gradovima, varošima i selima, gdje se našao Sijač, našla je ona dobro tlo, isključila i već donosi plod. A kako je ona puna ekspanzivne snage, širi se dnevno, sakupljajući u svoje krilo nove bore Crkve i domovine.

Da se ona duboko ukorijenila po otocima sjeverne Dalmacije i da je tu orlovstvo uprav u cvatu, svjedoči slet Krešimirovog orlovskeg okružja u Salima, na kojem su bila zastupana orlovska i orlička društva iz Šibenika, Preka, Sali, Murtera, Vodica, Zaglava i Luke, orlovsko društvo iz Stankovaca i Poljane te novoosnovano orličko društvo iz Iža Maloga. Već prošle godine na sletu u Preku pokazali smo, da smo tu i da nas nikakvi napadaji skršiti ne mogu. No kroz ovu godinu pokročili smo orijaškim korakom naprijed.

Očekivanje i kicenje.

Osvanulo je 22. kolovoza. Sali je cijelo, i ako se pripravlja već sedmicu dana, u groznici očekivanja. Posvuda veselje, žurba i kicenje.

Gijelo je selo okićeno kao nikada dosad. Ta i sprema se na slavlje, kakvo Sali nikada vidjele nijesu. Oko 140 stupova u zelenilu, spojeni konopima protežu se od obale do glavne crkve puni svilenih rubaca i zastava. U luci je osobito živo. Posred luke usidren je „leut“, čiji je vršak „lantine“ spojen konopima u obliku morske zvijezde sa deset trakova sa deset prozora. Sve je ispunjeno svilom i morem zastava (oko 400 u samoj luci), koje na malom „južinu“ neobično živo plapolaju. U 8 sati već je sve spremno za doček gostiju, koji će se sletći od svakuda.

Doček gostiju.

Evo prvoga motora. To su naši vrli lšćani. Ima ih 70 na broju. Još

nijesu svršili ni izmjenični pozdravi, a evo već 8 punih lada iz Velikog Iža i velika motorna lada iz Luke sa 150 lučkih orlova i orlica, a iz Zaglava ih ima oko 180. Zatim dolaze manje skupine iz Žmana, Birbinja i Kukulje. Kako su dolazili gosti, tako je raslo i oduševljenje. Posvuda pjevanje, klicanje i pozdravi. Na obali se svrstala povorka od mješćana i gostiju, predvođena od orlova i orlica u odorama, da dočekaju Prečane, koji, da se oduže Saljanima za lanjski slet u Preku, dohrlje u lijepom broju od 350.

Orlovski „Bog živi“ zaori na obje strane, a dugo je trebalo, da se slegne klicanje i pozdravi, da se svrsta povorka te da pred prostorijama Hrv. Kat. Orla u Salima budu nazvane dobrodošlice i dani izmjenični pozdravi.

Dolazak posebnoga parobroda iz Šibenika.

Već je 10 sati. Svi se vraćaju ponovno na obalu, da zajednički dočekaju posebni parobrod iz Šibenika.

Šibenski Orlovi i Orlice uputiše se u cik zore, predvođeni „Šibenskom Glazbom“, te uz pjevanje orlovske himne i svirku glazbe odijeliše se od junačkoga Krešimirovog grada, da zaplove braći u sjevernije krajeve. Uprav, kad je sunce granulo vedrinom ljetnoga jutra, pristao je parobrod uz vodičku obalu, dočekan oduševljenim klicanjem, da primivši izletnike iz Vodica, proslijedi do Vučigrada, gdje je masa murterskih i stankovačkih Orlova i Orlica čekala parobrod u trima velikim ladama. U ulavoj uvali odjekivali su zvuci orlovske himne i, dok je parobrod odmicao, čuli su se pozdravi ladara, a mahanje s obale onih, koji su ostali, gubilo se pomalo u daljini. Kolikogod je putovanje bilo ugodno i daljina puta neosjetljiva, ipak se ona prirodna težnja za ciljem ispoljila, kad se u daljini ukazalo jedno selo i iz usta sviju čula se samo jedna riječ: Sali!

Nastalo je živahno komešanje i neko svečano očekivanje. A kad je parobrod lagano ušao u luku, mužari zapucali, a na obali ukazale se

nebrojene čete postrojenih Orlova i Orlica. Parobrodom je stiglo preko 400 izletnika. Nastao je urnebes klicanja i pozdravljanja, mahanja i dovikivanja. Klicalo se orlovstvu i hrvatstvu. Čitava se okolina prolamala od vike i beskrajnoga veselja, a srca od preko 2000 Orlova i Orlica te njihovih prijatelja osjećali su taj čas jedno isto: Veličinu Orlovske Misli. Na izražaju pak vedre mladosti zrcalilo se neograničeno zadovoljstvo i udivljenje i čitala Velika Vjera u Orlovsku Pobjedu.

U Sali je već dan prije stigao pokrovitelj sleta presv. šibenski biskup dr Jerolim Mileta, te je sam prisustvovao ovom dočeku i bio svjedokom neopisivoga veselja i srdačnoga prijema braće, koju jedna ljubav veže; koji jedno osjećaju i vjeruju; koji žive i rade za jedan veliki i idealni pojam: Orlovstvo.

Svečana povorka.

Nakon izmjenjenih pozdrava i dolaska ovih zadnjih motora, te poklona pokrovitelju sleta presv. biskupu Mileti svrstala se ogromna povorka od preko 1500 ljudi sa „Šibenskom Glazbom“ te predsjedništvo Krešimirovog Orlovskeg Okružja i presv. biskupom drom Miletom na čelu.

Pred općinskom zgradom dočekana je povorka od sreskoga poglavara g. dra Rajevića, saljskoga načelnika g. M. Milića, donačelnika S. Grandova i ostalih predstavnika mjesta i općine. Predsjednik šibenskoga Orla brać VI. Kulić pozdravio je sreskoga poglavara i načelnika, našto je glazba odsvirala državnu himnu, „Lijepu našu“ te orlovsku himnu. Sjedi sašijski načelnik g. Marko Milić oči dirnut tom veličanstvenom manifestacijom izrekao je pozdravni govor i bio burno pozdravljen.

Povorka je zatim krenula kroz okićeno mjesto posipana cvijećem i zelenilom i radosno pozdravljana iz svih kuća, dok je žarko sunce nesnosno grijalo, glazba neprestano svirala, te obašavši čitavo mjesto prispjela do crkve sv. Roka.

Svečana sv. Misa.

Tu je na otvorenom odslužio sv. Misu mješćanin Don Hugo Basioli

uz asistenciju presv. biskupa. Preko Mise održao je presv. biskup značajan govor, koji na drugom mjestu donosimo. Za službe Božje glazba je svirala, a šibenske, prečke i saljske Orlice pjevale naizmjenice pobožne pjesme.

Radi vrućine odgoda se javno zborovanje za popodne, ponovno se vrsta povorka, koja je pošla do sletišta, da se razide.

Od objeda do popodnevoga nastupa vrjvale su mjestom vesele grupe Orlova i Orlica. Sve je bilo živo, veselo i razdragano.

Javni nastup.

Već u 4 sata popodne stegla se na vrlo ukusno ukrašeno sletišće ogromna masa svijeta od preko 2000 ljudi, ispunivši za čas do posljednjega mjesta. Na povišoj tribini stajao je sam pokrovitelj sleta presv. biskup dr Mileta između sreskoga poglavara g. dra Rajevića i načelnika g. Milića, te predsjedništva sviju prisutnih društava i mnogih odličnijih gostiju.

Najsvečaniji momenat bio je, kad je u početku samoga nastupa glazba zasvirala orlovsku koračnicu, a na sletišće stupala četa od 96 članova-vježbača, vodena od načelnika HOS, brata D. Žanka. Kod dolaska i nakon izvedenih prostih vježba dugotrajnom odobravanju ni kraja ni konca. Iza članova nastupile su šibenske članice sa simboličkom vježbom „Po jezeru“ uz pjevanje, zatim naraštajci s prostim, pa naraštajke vježbama sa vrpčama, te vodički Orlovi sa lijepim skupinskim vježbama. Sedma točka programa prenerazila je svakoga. Seoski saljski Orlovi izveli su prednjačke vježbe takvom vještinom i preciznošću, da su bili nagrađeni oduševljenim pljeskanjem. Osobito uspjelim vježbama na ručama sedmorice šibenskih članova, „Dalmatinskim šajkašem“, izvađanim od 50 članica uz glazbu, te prostim vježbama muškoga pomlatka završen je tek prvi dio programa.

70 članica izvelo je zatim proste vježbe, šibenski naraštajci skupinske, saljski naraštajci istakose se vježbama sa štapovima, a 3 čete od 50 ženskoga pomlatka izvedoše proste vježbe. Pri koncu nastupa izveli su šibenski članovi vrlo tešku sim-

Homilija presv. biskupa dra O. Jeronima Milete prigodom orlovskeg sleta u Salima 22. kolovoza 1926.

Mnogi su uopće mislili, da je Orlovstvo jedno prosto gimnastično društvo slično drugima te da pripada jednoj od političkih stranaka, kao što i druga slična društva. No kad su prigodom lanjskoga šibenskog orlovskeg sleta, a ovogodišnjega u Požezi vidjeli, gdje i biskupi sudjeluju, dapače da isti biskupi stupaju u povorci morali su reći: Ovo je nešto drugo, biskupi ne bi sudjelovali i stupali u povorci jednoga prostog gimnastičeskoga društva, biskupi se ne bi nikad postavljali na čelo jedne političke stranke. Oni su nad strankama i svi su katolici njihovo stado. Biskupi svojim sudjelovanjem orlovskim svečanostima, kao današnjeg odje u Salima, pokazuju, da je Orlovstvo čisto katoličko dru-

štvo, te da su orlovski sletovi čisto katoličke vjerske manifestacije. Stoga, i ako će se kasnije održati javni zbor, pri kojem će se izređati razni govornici, smatram shodnim, da vam sada s ovoga svetoga mjesta, poslije evanđelja, progovorim kao pastir vaših duša.

Prije nijesu bila potrebna katolička vanjska udruženja, buduć su vjernici dolazili u crkvu i tu slušali glas svojih pastira. Nadošla su sada vremena, kad mnogi ne će da slušaju glas Crkve, te se od nje otuđuju. Papa Lāv XIII, slavne uspomene, kazao je biskupima i svećenicima: „Izađite iz sakristije!“ Od tada biskupi i svećenici imaju pastirsku dužnost, da ostave u crkvi devedeset i devet vjernih ovaca, a da pođu izvan crkve tražeći ovcu, koja je zalutala. U ova teška vremena svećeniku nije više moguće da među masama djeluje, kojih je veliki broj zalutao za raznim krivim nazorima, pa je stoga potrebno, da Crkva sakuplja

vjernike u razna, navlastito omladinska, društva. U ovim udruženjima Crkva treba da očeliči članove, e da postanu čeličnim kršćanima, a preko ovih da djeluje na druge, te se ovi povrate svetoj majci Crkvi. Rekoh „navlastito omladinska društva“. I ako Crkva pozivlje u svoju vjersku organizaciju i odrasle, ipak ona osobitim načinom pozivlje djecu i mladež obojega spola, jer je ova naša uzdanica, te preko mladeži, od koje će izaći zreli ljudi i žene, nadamo se, da ćemo opet privesti k Bogu povjereni nam puk.

Ova se katolička udruženja sastoje osobito od svjetovnjaka, pod duhovnim vodstvom svećenika i biskupa. Svjetovnjaci naime, a navlastito mladež, često na vjerskom polju uspješnije djeluju negoli svećenik, komu se često govori, da mora tako govoriti. Dok, kad govori katolički odvjetnik, katolički liječnik, katolički dak, katolički radnik i seljak, zastalo mnogo više djeluje na druge.

Među ovim katoličkim udruženjima iskustvo je pokazalo, da je jedno od najpodesnijih baš naše katoličko Orlovstvo.

Doista u Orlovstvu je i kretanje i gimnastika i atletika. No ovo nijesvrha, nego sredstvo. Sredstvo, da k sebi privučemo mladež, koja treba i kretanja i gimnastike. Kad ona ne bi, ovo našla u našim omladinskim društvima, pogibeljno bi bilo, da počezdrži ove u športskim nekatoličkim društvima. Sredstvo je samo, jer Orlovstvo svojim naučnim tečajevima, zborovima, duhovnim vodstvom nastoji u prvom, redu, da oplemi dušu orlova i orlica, da ovi postanu pravim kršćanima. Služi se pak gimnastikom ne samo da zabavi one, koji vole gimnastiku, već u istoj daje njima sredstvo, kako da potrebitim gibanjem tijela i gimnasticiranjem lakše predođu svoje strasti u doba, kad su najviše napasti protiv vesele čistoće. Tako Orlovstvo mnogo doprinya poduhovljenju i samoga tijela.

holičku vježbu „Hrvat. od doseljenja do prvoga kralja Tomislava“ i skupinske vježbe, a muški pomladak vježbe sa zastavicama.

Tri tačke radi predugačkoga programa morale su odpasti. Svega je nastupilo preko 300 Orlova i Orlice. Program od 20 tačaka, preciznost izvedbe i broj vježbača najbolje dokazuju snagu Kresimirovoga okružja, a odaje poštivan i koristan rad Orlovstva uopće.

Da svako seosko društvo posjeduje svih 6 izvježbanih kategorija, može postignuti samo orlovska poštivost i metoda orlovske organizacije i odgoja.

Upravo je šteta, što se radi nekoga vremena nijesu mogla da održe okružna natjecanja.

Javno zborovanje.

Po nastupu održano je na sletištu pred moštvo sakupljenoga naroda javno zborovanje. Otvorio ga je br. VI. Kulić svojim zanosnim pozdravnim govorom. Iza njega govorio je načelnik HOS-a br. D. Žanko, zatim u ime vodičkih orlova br. Z. Fržop, u ime orlica s. A. Ostojić, u ime Kresimirovog Orlovskog Okružja tajnik don Ante Radić, u ime Preka naš vrli O. Bonifacije Sorić, u ime Saljana vlč. Strgačić, do napokon 5. godišnji mladi junak Frankopan Fržop iz Vodica u ime mladih junaka. Zborovanje je uz neprestano klicanje završio brat VI. Kulić.

Odlazak gostiju. — Rasvjeta. — Vatrometi.

Netom se svršilo zborovanje, kapetan dađe znak našem skorom odlasku. Šibenski, vodički, murferski i stankovački Orlovi i Orlice panili su utrobu parobroda, prečki motora i lada, a ostala braća sa Saljanima osvjetljivala su selo i luku raketa-ma, bengalskom vatrom i rasvjetom.

Na obali je sakupljeno čitavo selo. Narod je klicao, pozdravljao i zahvaljivao. Glazba je udarala, dok je parobrod odmicao ostavljajući Sali, koje su gorile u čarobnom svijetlu umjetne vatre. Prizor je bio veličanstven. Svi će ga prisutnici dugo zadržati u duši. Sali će se vječno sjećati toga velebnoga slavlja.

Pohvala saljaskim Orlovima i Orlicama.

Čast Vam saljski Orlovi i Orlice. Pohranite duboko u vašim srcima

Da se lakše postigne duhovna svrha Orlovstva, ovo ima za svoju lozinku „Euharistija, Žrtva i Apostolat“.

Euharistija. Ganutljivo je bilo vidjeti, kako prigodom lanjskih orlovskih i orličkih tečaja u Krapnju i Šibeniku i ovogodišnjih u Požezi i u Zagrebu orlovi i orlice sa svojim vodstvom pristupaju svagdanu na svetu pričest. Čestom i pomogućnosti svagdanjom sv. pričesti orlovi i orlice crpaju snage u borbi protiv strasti te da se sačuvaju čistima od grijeha, a osobito od nečistoga i postanu hrabrim krišćanima. Kao takvi oni će bez straha i ljudskog obzira ispovijedati svoju svetu vjeru i svoja katolička načela. Pripraviti će se za eventualne buduće borbe u obrani svojih svetinja, kako su mučenici od Euharistije crpali snage, da ustraju do smrti u vjernosti prema Bogu i svetog Božjoj Crkvi.

Žrtva. Orlovi se i orlice uče na žrtve, da predobiju mladenačke strasti-

utiske ovoga za vas i nas velikoga dana, koji je prošao na udiviljenje sviju mirno, svečano, dostojanstveno bez i najmanjega incidenta.

Još par časaka i priroda će navući crni veo i završiti ovo divno slavlje. U skladu sa prirodnom pojavama večernjega sumraka ostajemo polomljena sreća, ali ne od žalosti, nego, kako je rekao pri svršetku zborovanja vlč. don A. Strgačić „od radosti nad doživljenom katoličkom, orlovskom i hrvatskom manifestacijom“.

U svim mjestima, kuda je na povratku parobrod „Ugljan“ prolazio, osobito u Marteru, vidale su se vatre.

Povratak je uz pjevanje i svirku glazbe tako brzo i neprimjetivo protekao. U Šibenik su izletnici pripjeli u 1 sat popočno te su bili dočekani usklikom od svojih prijatelja.

Neustrašivo naprijed do pobjede!

Orlovi i Orlice! Ovogodišnji naš glavni nastup zadovoljio nas je potpuno. Pokazala se naša snaga. Naš rad je okrunjen neočekivanim uspjehom. Ogromna povorka u Salima od isključivo organiziranih Orlova i Orlica pokazuje našu brojčanu snagu. Nastup na sletu naš tehnički i organizatorin rad. Istup pod hrvatskim barjakom, na komu se blista križ, našu nacionalnu i vjersku svijest.

Koracajmo naprijed istim stazama i pobjeda je naša!

Bog živi!

Posveta temeljnoga kamena središnjega Doma „Hrvatskoga Radiše“.

Prošle nedjelje održana je u Zagrebu glavna godišnja skupština „Hrvatskoga Radiše“, kojoj je prisustvovalo brojno članstvo iz Zagreba i pokrajine te svi povjerenici. Poslije glavne skupštine obavljena je na gradilištu (produljena Hatzovalica) svečana posveta temeljnoga kamena Središnjega Doma „Hrv. Radiše“, kojoj su prisustvovali brojni crkveni, civilni i vojni dostojanstvenici te sva hrvatska društva i građanstvo u velikom broju, jer je ovo prvi Dom te vrsti, što ga podiže hrvatski narod. Posvetu je obavio osobno zagrebački nadbiskup preuz. g. dr Ante Bauer, koji je tom prigodom održao topao i vrlo efektan govor o zna-

Kod njih naime ima apstinentskih sekcija, pri kojima se vježbaju odricati se svakog alkoholičnog pića i biti umjereni u jelu i piću. Pri tečajevima orlovi i orlice poučavaju se, kako da se bore protiv samih strasti te im se naznačuje ne samo naravna, već i vrhunaravna sredstva u ovoj borbi. U svim prigodama oni se pripravljaју na apostolat, koji ne može uspješno djelovati bez žrtve i samoprijedora.

Apostolat. Orlovi i orlice, odak su u orlovskom katoličkom društvu, više djeluju izgledom negoli riječju. Opaža se u njihovim obiteljima i vjersko i moralno poboljšanje. Oni spasonosno djeluju, osobito među drugovima i drugaricama, s kojima se druze. Ovo nam posvjedočuje i statistika. Od lanjskog orlovskog sleta broj se orlova podvstručio, a onaj orlica više nego podvstručio. Ovo nam posvjedočuje i primjer vašega mjesta, o saljani, jer vaš primjer ne samo da je djelovao

menovanju Doma za cio naš privredni život. On će u ime Crkve sazveti Boga, da ovo veliko i plemenito djelo posveti, kao simbol rada i napretka hrv. naroda.

Novi zadarski biskup.

Na mjesto pk. Borzatti-a Sv. Stolica imenovala je zadarskoga kanonika preč. g. don Petra Dujma Munzani-a do konačnoga uređenja zadarske nadbiskupije nasl. biskupom Sarepte i apost. administratorom Zadra i okolice, te Cresla, Lošinja i Lastova. Novom biskupu sad je 36 godina, a rodom je Zadranić.

Raskol u Orjuni.

15. t. m. je bila oblasna skupština zagrebačkoga oblasnog odbora, na kojoj su bile zastupane 33 organizacije iz Hrvatske i Slavonije. Skupština je osudila rad splitskoga direktorija Orjune, napose njezina predsjednika dra Leontića zbog njegova simpatizovanja sa davidovičevcima i zbog sukoba direktorije sa Svetozarom Pribičevićem, koga je dr Leontić pozvao na dvoboj. Skupština je preklinala svaku vezu sa splitskim direktorijem i pozvala ostale oblasne odbore, neka između sebe izaberu drugo vodstvo Orjune. U zagrebačkom su oblasnom odboru Orjune inžinir Čavlina kao predsjednik, a kao odbornici među ostalima dr Kus Nikolajev i Vladimir Bornemissa. Poznati Berislav Anđelinović nije u odboru, jer on pristaje uz Leontića.

Memorandum Jugoslavije Savezu Naroda.

Doznaje se, da je naša vlada upravela memorandum na Savez Naroda zahtijevajući, da Jugoslavija, Rumunjska i Grčka sudjeluju u odboru, koji imade zadaću, da vrši kontrolu nad zajmom Bugarske, koji je ova dobila za potporu izbjeglica. U memorandumu se naglasuje, da je jugoslavenska vlada ponukana, da upozori Savez Naroda, da kontrolni odbor mora bezuvjetno da pruži garancije, da će spomenuti zajam biti upotrebljen u humane svrhe, u koje je namijenjen. U memorandumu se još navađa, da nije točan broj izbjeglica, koje je bugarska vlada navela i da će svotu od 400.000 funti Bugarska upotrijebiti za gradnju dviju željezničkih pruga, koje će služiti Bugarskoj u strateške svrhe.

i na druga obilježna mjesta, već i u samim Salima (izuzevši rijetke iznimke) Orlovstvo tako spasonosno djeluje, da se nadati vjerskom i moralnom preporodu cijeloga našeg otčojca, ove naše Polinezije.

Neki klevetaju naša katolička društva, kao da su separatistička i antidržavna, ali u to ne vjeruju ni oni sami. Katolici veoma dobro znadu, da je vlast od Boga te da tko se opire vlasti, opire se Božjoj naredbi. Stoga mi katolici baš, jer smo katolici, ljubimo našega miloga Kralja, našu državu i našu dragu otadžbinu, Za Kralja, državu i otadžbinu pripravnici smo, ustredba li, dati i svoju krv do zadnje kapi.

Primjer katolika u Meksiku živo potvrđuje ovu istinu. U Meksiku, i ako je katolika 95%, sadašnja ih vlada strašno i nečuveno proganja. Jedan biskup bio je ubijen u tamnici. Tjera se i svećenike i redovnice i redovnice. Zatvaraju se mostani i crkve. Plijene se

IZ GRADA I OKOLICE.

Ministar saobraćaja g. dr Vasa Jovanović na svom ispecionom putovanju u društvu načelnika broderskog odjeljenja g. Penovića, šefa kabineta g. Jankovića, šefa tarifskog odjeljenja u min. saobraćaja g. Cugumusa, direktora saobraćaja g. Stipanovića i mnogih drugih posjetio je i naš grad i bio najsrdajnije dočekan od svih predstavnika mjesta. Obašao je luku, katedralu, nekoje zgrade i sve ostale znamenitosti grada, a pošao je i na slapove „Krke“. Interesirao se za potrebe grada, na vlastito luke i obećao sa strane vlade pripomoć za izgradnju luke, koja nadmašuje svojim prirodnim krasotama sve ostale u državi, kako bi ona u svakom slučaju postala podnesna za saobraćaj, a u interesu razvijanja naše nacionalne privrede. — Na parobrodu „Salona“ priredio je g. ministar večeru, kojoj je uz mnoge odlične prisustvovao i načelnik dr Kožul, dok je čitavo vrijeme na obali svirala „Šibenska Glazba“. Sa parobroda je g. ministar zahvalio sakupljenom narodu i ponovno obećao svoj zagovor.

Posjeta rumunjskih novinara. 24. o. m. j. stigla je u naš grad i pratnji šefa Presbira Min. Vanjskih Djela jedna grupa rumunjskih novinara i bila na kolodvoru, dočekana od načelnika g. dra Kožula, donaćelnika g. Saina, poglavara g. Mandića, urednika „N. Doba“ g. Kisića i još nekolicine odličnih građana. Goste je pozdravio načelnik g. dr Kožul, a u ime Nov. Udruženja g. Kisić, na što je odvratio predsjednik Rum. Nov. Udruženja Anastaziu. U „Narodnoj Kavani“ priređena im je bila zakuska, a zatim su se odvezli do Šubičevca. Obašli su katedralu i pravoslavnu crkvu, pa su se motorom „Lovač“ odvezli do kupališta „Jadrine“ i slapova „Krke“. U Skradinu im je bio priređen u hotelu „Krka“ banquet, zatim su se povratili u Šibenik i prosljedili za Split. U Šibeniku su bili lijepo dočekani, u svemu im se išlo na ruku, što držimo, da je na njih učinilo najbolji utisak.

U našem izvješću o orlovskom slavlju u Požezi, koje donijesmo u prošla dva broja našega lista, nehotice nsm je izbjeglo istaknuti, da je orlovskom sletu u Požezi prisustvovali i provincialni konventualaca mp. O. dr Bono Burić, inače poznati veliki prijatelj našega orlovskog i orličkog pokreta, pak to rado naknadno činimo u ovom broju.

imanja, te se zabranjuje svaki izvanjski znak religije. Vjernici se oružanom silom napadaju. Katolici, kao lavovi, brane svoja vjerska prava. Ipak, netom se pronio glas, da će neke vanjske države tobože oružanom silom intervenirati na njihovu obranu, odmah katolici rekoše: Ne dozvoljavamo, da itko izvana oružem intervenira, i ako bi to nama bilo u prilog. Mi ćemo, do potrebe, i oružjem braniti granice naše domovine protiv svake vanjske oružane intervencije.

Svršavam. Uvjeren sam, da ovim mojim riječju pastirsku dužnost prigodi. Nekoglaslovom Blago

Povodom ozbiljne namjere, da se izgradi željeznica Beograd-Split, održana je na općini konferencija, kojoj su prisustvovali i neki predstavnici privrednih krugova i općina sjever Dalmacije. Na konferenciji je zaključeno, da se razasluju brzojavne poruke poslanicima gg. dr Subotiću, dr Pasariću i dr Novakoviću, neka prisustvuju anketi, sazvanoj u Beogradu i neka se zauzmu, da se najprije riješi pitanje izgradnje Unske pruge, a tek tada da može biti govora o ovoj drugoj pruzi. Također je poslan brzojavni protest i generalnom direktoru državnih željeznica g. M. Iliću i zatražena od njega zaštita interesa Šibenika i čitave sjever Dalmacije.

Ciklo-klub Šibenik pobjednik. Na ciklističkim utakmicama, održanim u Splitu 22. o. mj., prigodom proslave 15. godišnjice Hajduka, sudjelovao je i mjesni ciklo-klub Šibenik, koji je na utakmici dobio srebrni pokal Hajduka. Pobjednik Juras D. došao je prvi na cilj i dobio zlatnu medalju, a Bašin je prispio treći i dobio srebrnu medalju i dozu. Nagrade su izložene u slastičarnici S. Mandića.

Za „Hrv. Radišu“. Prigodom postavljanja temeljnoga kamena Doma „Hrv. Radiše“ izdao je radni odbor Hrvatskoga Radiša u Šibeniku proglas, kojim pozivlje sve rodoljube, da podupru novčanim sredstvima rad „Hrv. Radiše“, ističući, kako je iz same Dalmacije u zadnje tri godine „Hrv. Radiša“ odgojio i namjestio 577 siromašne djece. Prvih dana rujna sakupljat će se milodari za Dom „Hrv. Radiše“.

Gosp. Valentin Živalić, činovnik kod mjesne podružnice Zadrugne Gospodarske Banke, prenešten je na centralu u Ljubljani, kamo je prošle subote otputovao. Gosp. Živalić za vrijeme svoga trogodišnjeg boravka u našem gradu stekao je mnogo simpatija i bio poznat kao uzoran činovnik i veliki prijatelj orlovstva. Dok uz veliki broj njegovih prijatelja žalimo njegov odlazak, želimo mu ugodan boravak u bratskoj Sloveniji.

Neumjesna preporuka. Čitamo u br. 187. splitskoga *Novog Doba* preporuku biskupskom Ordinarijatu, da raspoloži, da stolna crkva bude

po danu *vazda* otvorena, da se dođe ususret strancima... Stolna crkva je otvorena od 5 jutrom do podne, a sada ljeti od 3 ili 4 s. popodne do 9 uvečer. Čujemo, da se baš počelo otvarati crkvi i ranije, kad ti evo neumjesne preporuke. Ta gdje se po svijetu drže po vas dan otvorene crkve? Dandanas treba i crkve čuvati, a bi li se dopisnik splitskoga N. D. poduzeo, pa bilo i uz masnu plaću, da čuva crkvu od jutra do večeri? Čudno, da dopisnik nije vidio i onu „mulariju“ oko crkve, koja se igra, dreci, izgovara svakojake rječetine, što sigurno ne čini dobar utisak na strance, te nije apelovao na vlasti za zaštitu ugleda grada i crkve. — Bilo bi lijepo, kad bi vlasti došle ususret glede stolne crkve u mnogocemu, a najprije da postave jednoga redara, da brani crkvu od razularene dječurlije, a zatim i na vrata crkve, kako je u inozemstvu uvedeno, da ne da u crkvu inostrankama napola golim. No ovakvih stvari mnogi ne opažaju, pa ni dopisnik N. D.

Seismološka stanica, o kojoj je bilo već toliko govora, napokon je u Mandalini uspostavljena, a nadgledanje će vršiti komanda brodarke podoficirske škole. Prof. Jelenko Mihajlović, direktor seismološkoga zavoda u Beogradu, koji je s ratnom lađom „Silni“ došao, da uspostavi stanicu, kam pregledati našu obalu s geološkoga stanovista, a zatim korisne otoke.

G. Dvornik, dosadašnji tajnik šibenske općine, posao je u Trogir, također na mjesto općinskoga tajnika.

Singerov besplatni tečaj. U prostorijama foyera gradskoga kazališta otvara se koncem ovoga mjeseca Singerov besplatni tečaj za vezivo na Singerovim šivaćim strojevima.

Promet u luci. 15. o. mj. tal. motorna jedrenjaca „Flavio Gioia“ ukrao je 120 tona ugljena za Trst, jug. parobrod „Kostrena“ 400 m³ građevinskoga drva za Larache i Mogador, jedrenjaca „Nuovo Guerino“ 140 tona ugljena za Cattolica, te jedrenjaca „Addo Mario“ 110 tona ugljena za Pescara. 16. o. mj. je jug. parobrod „Jason“ odveo u Raveno 360 tona cianamida, a parobrod „Marija“ doveo iz Trsta 140 tona koks

ugljena. 18. o. mj. ukrao je parobrod „Giuditta“ 180 m³ građevinskoga drva za Manfredonia. 19. o. mj. došla je jedrenjaca „Giacomo“ po 140 tona ugljena za Anconu, jedrenjaca „Montello“ po 130 tona ugljena za Veneciju, motorna jedrenjaca „Jela“ po 540 tona ugljena za Rijeku, jedrenjaca „Delfo“ po 140 tona ugljena za Pescara, jedrenjaca „Pesaro“ po 150 tona ugljena za Rimini, tal. parobrod „Chryssula“ po 600 m³ građevinskoga drva za Bengasi, te tal. motorna jedrenjaca „Arcata“ po 160 m³ građevinskoga drva za Brindisi. 20. o. mj. motorni jedrenjak „Vardar“ doveo je iz Tivta 140 tona kupa, jedrenjak „Velebit“ iz Trsta 190 tona koks ugljena, tal. parobrod „Columbia“ ukrao je 650 tona celuloze za New-York, a jedrenjak „Nuovo Eridano“ 130 tona ugljena za Veneciju. 21. o. mj. počela je krcati motorna jedrenjaca „Rosina“ 400 tona ugljena za Veneciju.

Okružju HKNSaveza poklonio je dr Ante Dulbić din 100, da počasti uspomenu pk. O. Mije Kotaraša. — Odbor najharnije zahvaljuje.

Pošta Unešić privremeno je zatvorena, kako nam javlja Direkcija pošta u Splitu.

Vlasnik, izdavatelj i odgovorni urednik: Ante Erga. — Tisak Pučke Tiskare u Šibeniku — (predstavnik: Jerolim i Vjekoslav Matačić).

TRAZIMO

za tamošnji okrug jednog OFFICIAL DAELER (okružnog zastupnika) Udoban posao sa pisanećega stola. Bez stručnoga znanja. — Znanje njemačkoga jezika potrebno. Dohodak 100-150 dolara mjesečno. i kao, nuzza-noslenje. Upiti pod „FORDSYSTEM 190“ na oglasni zavod INTERREKLAM d. d., Zagreb I-78, Stroumsyerova 6.

Oglas.

Donosi se do javnoga znanja, da će se u stečaju nad imovinom Sime Gutića na 31. 8. 1926. i susljednih dana prodavati sudbenim putem na javnu dražbu predmeti nalazeći se u dućanu pod anagr. br. 218 na Pazaru, i to uz najnižu ponudu od 1/3 (jedne trećine) procijenjene vrijednosti.

Za pregled predmeta, koji će se prodavati, i procjene reflektanti se mogu obratiti na kancelariju Dr Božidara Štambuka, odvjetnika u Šibeniku.

U Šibeniku, 25. augusta 1926.
Stečajni upravitelj.

RADIONA SVAKOVRSNIH BAČAVA: Hönlig i Kosmat, Zagreb, Klaučička cesta 9. Imade na skladištu u svakom izboru nove i rabljene uz dnevna cijena. Vanjske se narudžbe obavljaju brzo i savjesno.

GOSPODARSKA ŠTEDIONICA

SPLIT

Rimska ul. 3. (kod Peristila). Telefon 336.

Najveći Dalmatinski zavod na zadrugnom temelju.

Prima uloške na knjižice i u tekućem računu te ih najpovoljnije ukamaćuje.

Obavlja sve bankovne poslove najkulantnije.

Kupuje devize i valute uz najpovoljniji dnevni tečaj.

Zadrugna Gospodarska Banka d. d. u Ljubljani

VLAŠTITA ZGRADA
UL. KRALJA TOMISLAVA 108

Podružnica Šibenik.

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. NOĆNI 67.

Podružnice: CELJE, DJAKOVO, MARIBOR, NOVI SAD, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT.

Ispostava: BLED.

Dionička glavica i pričuva preko Din. 16.000.000.

Din. 250.000.000 — — — — — Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

PRIMA ULOŠKE NA KNJIŽICE, TE IH UKAMAĆUJE NAJPOVOLJNIJE.

SVE BANKOVNE I BURZOVNE POSLOVE POVOLJNO, TOČNO I BRZO.